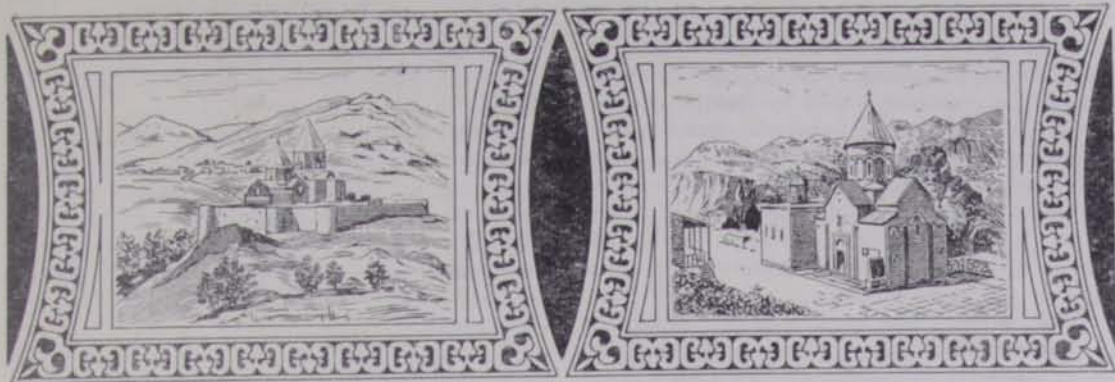

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

Վեհափառ Հայրապետը սույն թվականի հուլիսի 10—13 օրերին՝ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ընդհանուր քարտուղար, դոկտ. Է. Կ. Բլեյկի հրավերով Իր պաշտոնական առաջին այցելությունը տվեց Ժնև՝ հաստատության կենտրոնին:

Էկումենիկ շարժման առաջին իսկ օրերից, երբ դեռ լրիվ չէր կազմակերպվել Եկեղեցիների համաշխարհային խորհուրդը, Հայց. առաք. եկեղեցին, Գևորգ Ե-ի օրոք, իր մասնակցությունն էր բերում մեր ժամանակները հատկանշող միջեկեղեցական այդ կարևոր կազմակերպության:

1927 թվականին, երբ Լոզանում գումարվում էր հավատո և կարգի առաջին Էկումենիկ համաժողովը, Գևորգ Ե կաթողիկոսի հանձնարարությամբ, հանուն Մայր Աթոռի, ժողովին մասնակցում էին՝ տ. Տիրայր, տ. Ղևոնդ և տ. Գրիգորիս (Պալաքյան) եպիսկոպոսները:

Այս առթիվ Գերագույն հոգևոր խորհուրդը մշակում էր և մեր նախնադատական Աթոռներին, բոլոր թեմերին ուղարկում մի շրջափերական-կանոնադրություն, որտեղ ճշտվել էին սկզբունքներն ու ուղիները ման միջեկեղեցական ժողովներին հայ եկեղեցու մասնակցության (տե՛ս «Սիոն» ամսագիր, 1927, էջ 282—285):

Այնուհետև ևս հայ եկեղեցին մասնակցում էր Էկումենիկ շարժման այլ ժողովներին՝ որ-

պես դիտորդ, ինչպես 1937-ին Էդինբուրգի ժողովին, որին մասնակցում էին Հուսիկ արքեպ. Զոհրապյան և Մատթեոս եպս. Ինճեյանը:

1959 թվականի դեկտեմբերին Մայր Աթոռ էր այցելում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ընդհանուր քարտուղար, դոկտ. Վիսենտ Լուֆալը և տեսակցություններ էր ունենում Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի հետ՝ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդին հայ եկեղեցու անդամակցության շուրջ:

1962 թվականի օգոստոսին, Ն. Ս. Օծուրյուն Տ. Տ. Վազգեն Ա-ի նախաձեռնությամբ, Հայց. առաք. եկեղեցին պաշտոնապես անդամ էր դառնում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդին:

1967 թվականի մարտին Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի նորընտիր ընդհանուր քարտուղար, դոկտ. Է. Կ. Բլեյկը, իր պաշտոնավարության առաջին շրջանին, այցելում էր Մայր Աթոռ ս. Էջմիածին՝ անձամբ ծանոթանալու հայ եկեղեցու գերագույն պետ, Ն. Ս. Օծուրյուն Տ. Տ. Վազգեն Ա կաթողիկոսի հետ և խորհրդակցելու Էկումենիկ շարժման և Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի հետ Մայր Աթոռի ավելի սերտ համագործակցության հնարավորությունների մասին:

Մայր Աթոռում գտնվելիս դոկտ. Է. Կ. Բլեյկը անձամբ կրկնում էր նաև Եկեղեցին-

րի համաշխարհային խորհրդի հրավերը՝ Հայոց Հայրապետին ժնկ այցելելու:

Ն. Ս. Օծությունը սիրով և գոհունակությամբ ընդունելով այդ արտագին հրավերը, որոշում էր անձամբ տանել Հայց. առաք. եկեղեցու դարավոր կենտրոն Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի օրհնություններն ու Իր ողջույնները Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի կենտրոնին:

Պատմական այս այցելության ժամանակ Հայոց Հայրապետի գլխավորած եկեղեցական պատվիրակության կազմում էին՝ Մայր տաճարի լուսարարապետ և Գերագույն հոգևոր խորհրդի ատենապետ տ. Հայկազուն արքեպ. Աբրահամյանը, Արևմտյան Եվրոպայի հայրապետական պատվիրակ տ. Սերովբե արքեպ. Մանուկյանը, ԱՄՆ-ի արևելյան թեմի առաջնորդ տ. Թորգոմ եպս. Մանուկյանը, Վիեննայի հայոց հոգևոր հովիվ և ժնկում Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի մոտ հայ եկեղեցու մշտական ներկայացուցիչ տ. Մեսրոպ ծ. վրդ. Գրիգորյանը և Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանի տեսուչ տ. Ներսես ծ. վրդ. Պողոսպալանը:

Ժնկում հուլիսի 10—13-ը Ամենայն Հայոց Հայրապետը պաշտոնական հյուրն էր Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի:

Արդարև, ադ օրերը եղան պատմական անմոռանալի օրեր թե՛ Հայոց Հայրապետի և թե՛ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ղեկավարության և կենտրոնի համար:

Հայոց Հայրապետը դիմավորվեց և ընդունվեց որպես գերագույն պետը Արևելքի հնագույն և պատմական եկեղեցիներից մեկի՝ Հայց. առաք. եկեղեցու, խանդավառ արտահայտություններով, բացառիկ պատիվներով թե՛ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ղեկավարության, թե՛ պետական անձնավորությունների և թե՛ քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերի և բարձրաստիճան ներկայացուցիչների կողմից:

Հայոց Հայրապետի այցելությամբ տեղի ունեցած տեսակցություններով, շփումներով, միատեղ կատարված հասարակաց աղոթքներով ամրապնդվում էր Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի և այլ եկեղեցիների բարեկամական կապը Էկումենիկ ոգով՝ հետագա ավելի սերտ համագործակցության ցանկությամբ:

Առանձնապես ուշագրավ և արտագին էին հանդիպումներն ու տեսակցությունները Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի կենտրոնում, հաստատության բոլոր բաժանմունքների ղեկավարների և պատասխանատու աշխատողների հետ:

Հուլիսի 11-ին՝ երեքշաբթի օրը, երբ Հայոց Հայրապետը հայ եկեղեցու պատվիրակության անդամներով Իր առաջին պաշտոնական այցելությունն էր տալիս Եկեղեցիների

համաշխարհային խորհրդի կենտրոնին՝ ողջունելով բոլորին, ասում էր.

«Խոր հուզումով կուգամք ձեզի բերելու Աստուծո օրհնությունը և Մեր քրիստոնեական ողջույնը սուրբ Էջմիածնեն, բազմադարյան եկեղեցուն Հայց. առաք. սուրբ եկեղեցին, ուր չորրորդ դարու սկիզբին հաստատվեցավ հայոց հայրապետական Աթոռը ս. Գրիգորի ձեռամբ՝ Լուսավորիչը մեծ Հայաստանի»:

Իր պատմական ողջույնի սույն խաչի մեջ, որը միաժամանակ կարևոր փաստաթուղթ է միջեկեղեցական հարաբերությունների տարեգրության համար, հայ եկեղեցու պատմության, դերին, առաքելության և արդի կացության նկիրված, Հայոց Հայրապետը հաստատում էր, որ «Հայց. առաք. եկեղեցին հնագույն եկեղեցիներեն մին է, մեկ ու անբաժանելի, իբր միակ գլուխ ունենալով Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը ի սուրբ Էջմիածին, սուրբ գրական Հայաստանի հողի վրա, հայ ազգային պետության ծոցին մեջ»:

Որպեսզի ուղիղ հասկացվեն Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի կենտրոնում Հայց. եկեղեցին և նրա կենտրոն Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի տեղն ու դերը, Հայոց Հայրապետը շեշտում էր նաև, որ հայ եկեղեցին ունի միայն տեղական բնույթ և իշխանություն ունեցող մասնավոր Աթոռներ, որոնք սակայն գտնվում են Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի հոգևոր, վերին հեղինակության ներքո, իսկ պատմականորեն և կանոնական տեսակետից հայ «եկեղեցվո մեկությունը և ներքին միությունը պայմանավորված է և երաշխավորված Մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածնով, իբրև գլուխ հայ եկեղեցվո»:

Այնուհետև խոսելով Էկումենիկ շարժման շուրջ քրիստոնեական եկեղեցիների համագործակցության մասին, Հայոց Հայրապետը շարադրում էր Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի տեսակետներն ու ըմբռնումները եկեղեցիների միության հարցում 1965 թվականի հուլիսի 11-ի հայրապետական կոնդակի ոգու համաձայն եզրակացնելով.

«Բոլոր պատմական եկեղեցիները իրենց սուրբերով, իրենց ավանդություններով, իրենց հոգևոր ծառանգություններով և իրենց մշակութային կկազմեն համաքրիստոնեական տիեզերական ոգեկան հուշարձան մը, որ իր ամբողջության մեջ լիությամբ կարողացա՛ն տիեզերքը Աստուծո խոսքին, ու կճառագայթե փառքը Հիսուսի Քրիստոսի»:

Արդի ժամանակներում կրոնական կյանքը հատկանշվում է միջեկեղեցական նման հարաբերությունների աշխուժացման, եկեղեցիների մերձեցման, համագործակցության և հանուն ապագա միության կատարված աշխատանքներով:

Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի ջանքերը գնահատելով, Վեհափառ Հայրապետը վստահություն էր հայտնում, թե «Եկեղեցիներու համաշխարհային խորհուրդը, իրեն անդամ բոլոր եկեղեցիներու գործուն մասնակցությամբ, պիտի կարողանա դառնալ հետզհետե ավելի հզոր ուժ մը համաշխարհային տեսակետով, ի խնդիր աշխարհի խաղաղության սրբազան դատին պաշտպանությամբ»:

Քրիստոնեական եկեղեցիների եղբայրական մերձեցումով և համագործակցությամբ միայն կարող է գործնալ եկեղեցին և կատարել իր առաքելությունը ներկա կյանքի դժվարին ու բարդ պայմաններում:

«Վերջին տարիներուն, — ասում էր Վեհափառ Հայրապետը, — կիսովի դիպուկի մասին՝ եկեղեցիի և աշխարհի միջև, կամ այլ բանաձևումով՝ եկեղեցին ներկա աշխարհի մեջ: Մենք ողջունելի կգտնենք այս նոր ոգին և կհավատանք, թե Քրիստոսի եկեղեցին պիտի մնա կենդանի և պիտի գործե տիրական կերպով աշխարհի և կյանքի մեջ, իր խոսքը համարձակ կերպով ըսելով և իր գործն ըստատր բերելով՝ ոգեկան ու բարոյական հրամայականներու հաղթանակին համար»:

Հայոց Հայրապետի այցելությունը Ժնև փառամանակ գեղեցիկ ատիթը հանդիսացավ արտասանված բոլոր ճառերի և ելույթների մեջ հալ եկեղեցու, Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի, նրա գահակալի, հայ մշակույթի և հայ ժողովրդի հոգևոր, իմացական արժեքների և ազգային բարեմասնությանց մասին անվերապա և անկեղծ հարգանքի և սիրո արտահայտությունների:

Հուլիսի 12-ին Ժնևի կանտոնի Պետական խորհրդի նախագահ Անդրե Ծավանը Կառավարական պալատում ողջունելով Հայոց Հայրապետի այցելությունը, հայտարարում էր.

«Չափազանց ուրախ ենք Ձեր անձի մեջ ողջունելով հոգևոր բարձրագույն հեղինակությունը մի փոքր ժողովրդի, որը սիրելի է մեզ այն բանի համար, որ բազում դժվարությունների մեջ գտնվելով և մեծ թվով նահատակներ տալով հանդերձ, կապված է մնացել իր մշակույթին, իր լեզվին և որպես հայ ժողովուրդ ապրելու և գոյատևելու իր կամքին»:

Հուլիսի 14—20 օրերին Վեհափառ Հայրապետը Ժնևում հյուրը եղավ շվեյցարահայ գաղութի ազգային-եկեղեցական մարմինների և ժողովրդի:

Առաջին անգամ էր, որ Հայոց Հայրապետը այցելում էր Լեմանի ափերի վրա ապրող իր հոգևոր զավակներին:

Հայոց Հայրապետի շնորհաբեր այցելության ատիթով, Շվեյցարիայի հայ համայնքը ապրեց հոգևոր ուրախության, ազգային հպարտության քաղցր ու անմոռանալի օրեր:

Շվեյցարիայի հայ համայնքը, որպես հոգևոր հովիվություն, ենթակա է Արևմտյան Եվրոպայի հայրապետական պատվիրակության:

Հայ համայնքի պատմությունը շատ հին է: Առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո, Շվեյցարիան նույնպես իր դռները և սիրտը բաց արեց Եղեռնից մազապուրծ հայ որբերի առաջ, որոնք ժնևյան հիւրընկալ երկրի տակ ազնիվ ասպրնջակություն, գորգուրանք և պաշտպանություն գտնելով մեծացան, տուն-տեղ կազմեցին և պիտանի քաղաքացիներ դարձան երկրի և տեղի ժողովրդի համար:

Այսօր Շվեյցարիայում ապրում են շուրջ 500 հայեր՝ հաստատված հիմնականում Ժնևում և Յուրիխում: Համայնքը ղեկավարում է գաղութային ընտրովի վարչությամբ: Ծոտով կավարտվի Ժնևի հայոց եկեղեցու շինությունը, որի շուրջ կհամախմբվի ավելի սերտորեն համայնքը՝ ապրելու համար իր պապերի հավատքով և ազգային սրբությունների ոգով:

Թվով փոքր, բայց սրտով ու զգացմունքներով մեծ ու հարուստ Շվեյցարիայի հայ համայնքը ամենաշեղծ գորգուրանքով ընդունեց իր Հայրապետի շնորհաբեր այցելությունը:

Սի ամբողջ շաբաթ տոնական խանդավառության օրեր եղան Շվեյցարիայի և հարևան երկրներից՝ Ֆրանսիայից, Իտալիայից, Ավստրիայից, Բելգիայից, Գերմանիայից, Անգլիայից այս ատիթով ժամանած բազմաթիվ հայերի համար:

Հուլիսի 14-ին՝ ուրբաթ օրը, Հայոց Հայրապետի պատվին տրված համայնքային ճաշկերույթի ատիթ, հայրապետական ընդունելության մարմնի նախագահ Կարապետ Դազարյան, թարգմանը հանդիսանալով համայնքի որդիական սիրո, երախտագիտության զգացմունքներին, հայրապետական օրհնաբեր այցելության ատիթով ասում է.

«Դարերու ամբողջ պատմություն մը կուգա մեզի մեր Հայրապետի անձով: Այս երկրի հյուրընկալ ժողովուրդը և պետական անձնավորությունները հասկացան, թե ի՞նչ է ս. Էջմիածինը... Յուրաքանչյուր հայ միջև և՛ որ կրնա երթալ, երբ իրեն հետ ունի հայրենի նվիրականությունները և իր Հայրապետի բարոյական ուժը»:

Ժնևի գաղութանայ վարչության նախագահ Ծարլ Փիլիպպուսյանի ողջունելի, երախտագիտության խոսքերը նույնպես սրտա-

հույզ էին, ջերմ, իրավ հաղկական:

«Դուք մեր մեջն եք, Ջերդ Սրբություն, Դուք մեր հայրենի կենդանի պատգամն եք, հայ հավատքի և ոգեկան ուժի կենդանի խորհրդանշանը...

Ս. Էջմիածնից ճառագայթող հոգեկան ուժի շնորհիվ է, որ հակառակ մութ ուժերի միաքանության դարերի ընթացքում հայ ժողովուրդը հաղթական դուրս է եկել իր բոլոր փորձություններից և կարողացել է ցուց տալ ամբողջ աշխարհին իր հավատի մեծությունը, իր իմացական-բարոյական արժանիքները:

Դուք Ջեզ հետ բերում եք շունչը մեր հայրենիքի, օրհնությունը Մայր Աթոռ ս. Էջ-

միածնի... Մենք այլևս օտարներ չենք զգում մեզ օտար հողի վրա և ոչ էլ լքված ու մերկ, այլ հարուստ ու երջանիկ»:

Հայոց Հայրապետը ահա այսպիսի եկեղեցաւեր ու հայրենակներ հայ համայնքին անձամբ իր օրհնությունը տալու միախառնությունն էր ունենում ու վերադառնում էր Մայր Աթոռ առավել լիցքավորված իր ժողովրդի ջինջ սիրով ու անձնվեր պաշտամունքով, նաև միջեկեղեցական շրջանակներում ևս բարձր պահած հայ հավատքի ջահը և հայ եկեղեցու սուրբ անունը՝ Մայր Աթոռ ս. Էջմիածնի գլխավորության և օրհնության ներքո:

